

ઋતુસંહાર.

માગ પેહેલો.

હેમંત.

રચનાર

વાહાલજી લક્ષ્મીરામ દવે.

પ્રગણા ફોનદાર. સ્વસ્થાન વળા.

અમદાવાદમાં

મામાની હવેલી મધ્યે પુનાઈટેડ પ્રિન્ટિંગ અને
જનરલ એન્ડ-સી કંપની "લિમિટેડ"ના પ્રેસમાં

રણછોડલાલ ગંગારામે છાપ્યો.

૧૯૪૨ કરેલી છે.

સંવત ૧૯૩૯

સને ૧૮૮૨

કિંમત રૂ-૧-૦ એક આનો.

પ્રસ્તાવના.

એક કુળજન અને મરતબાવાળી ગૃહસ્થની સ્ત્રીને તેના પતીનો એક આખું વર્ષ વિયોગ રહ્યો હતો, અને તે સમયે તેના મનની જેજે વિકલી તથા વિચારો થઈ તનને કષ્ટ ભોગવવું પડ્યું હતું, તેનો અનુભવ તે તેનેજ હતો. આ બધા વિકાર પામેલા કુખીત વિચારો એક પતિવૃત્તા સ્વ-ક્રીયા પ્રૌઢા પ્રાપ્ત પતીકા નાયકાથી બહાર પાડવાનો તેનો હેતુ મને તેણે એક વખત તેનો સંભાગમ થતાં પોતાનાં પતીની સમક્ષ જણાવ્યો. હું કાંઈ કવિતા કરી જાણું છું એમ તેને અનુભવ હોવાથી તથા મારી કવિતા તેને પસંદ પડવાથી તેણે આ વિચાર જણાવ્યો. થોડો વખત હું રાજ્ય પ્રકરણી કામ પ્રસંગે ખુંબઈ ગયો હતો, ને કામની અડચણને લીધે ઘૂરત બની શકે તેવું નહોતું તોપણ મેં તેને તેમ કરી બનશે તો એવી કવિતાઓ કરીશ એમ જણાવેલું. જ્યોતી પુરસદના વખતમાં અને નોકરીમાંથી છુટી, વખત મળવતો ત્યારે આ કામ વખતતા વખત કરતો હતો.

મારાથી જેમ બન્યું તેમ રસઅર્ધકારોથી ભરપૂર કરવાનો મારો યત્ન મેં બતાવવામાં આમી રાખી છે એમ મારા બાં-અનારાઓ મારે માથે દોષ મૂકવાને આગળ પડશે નહીં. પણ એરે આ ગ્રંથમાં મનના વિકારો દરેક રીતે જણાવ-

બાને હું શક્તિમાન થયોહું એમ માની આ મારા ગ્રંથને
સ્વીકારશે એવી હ્રિદય રાખુંહું. સદ્ગુણી તત્ત્વો ઉપજાતિ
વૃત્તથીજ લખવામાં આવીછે, જેથી વાંચનારાઓને એકજ
રાગ વાંચવાને રસ ઉપજશે.

વાલજી બી. લક્ષ્મીરામ.

૬૯.

ऋतुसंहार.

भाग १ लो.

हेमन्त.

भंगणायरણ.

छंदःवग्ग.

जे सुंछीन पोषणु आपि पाजे, जेनी क्रियाथी कम तंज आले
ते सुंछी कर्वा सुअ सर्व थापो, आनंद आनंद अपार आपो.

उपगतिवृत्त.

छोटी पती प्रातसकाण टाछे, कहुं प्रियाने पछि आ प्रभाछे;
करीश दशाठन हुं हवेतो, ते विंछु सूपे नथी छुव रे'तो. १
प्रवास विदेश कर्वा विनानुं, रहे सदा भाएस सर्व छानुं;
पामे नहीं तेज प्रसीक्षिताने, वधे नहीं ज्ञान विशेष माने. २
गृहस्थने अम धटे हमेश, माटे प्रिया हुं नजहुं विदेश;
सचेतने सावध जूज रेणे, जे थाय ते धीरज धाँरी रहेणे. ३
करीश दशाठन सांजणीने, वींटी करेथी पंडी नाकणीने;
धै अज टाछे अतिशे ददासी, जेही पछी आपडि ते विभासी. ४
मुडी मडीने कर मूज पासै, नाडी थछ वैदज ते तपासै;
जे शुद्धिना अदित सागरेते, जुले रही सुंदरि अ समेते. ५
जर स्थणो मूस्तक जाहु यांपी, प्रेमथि आर्लीगन जूज आपी;
करी पछी जगृत त्यां प्रियाने, शिक्षा इपी अमृत पार्थपाने. ६

જરા થઈ સાવધ ધૈર્ય ધારી, શુ થાય આરે ગતી નાય મારી;
 બિદાસ મૂખે રહી સામુ પૂછે, એવું જરૂરી ધરે કાર્ય શું છે? ૭
 કહું બહું માન્યું નહીં પતીએ, કરી કડાકટ અતી સતીએ;
 આવી નહીં કોખર યુક્તિ તેની, સર્વે થઈ નીકળકારી એની. ૮
 ક્રમે ક્રમે કારણ લાવી મૂક્યાં, જે યોગ્ય ન્યાયે કરી સર્વ મૂક્યાં;
 પડ્યા પછી હાથજ ભાંય તેના, દેખાય આશાવત ચર્ણ જેના. ૯
 પતી વૃતાનો શુભ ધર્મ જાણી, આધીન તે થૈ પ્રિય વૃત્તિ શાણી;
 જીવ્યા થકી તે ક્યમ હા ભણાયે, જે બોલતાં ઘાટ ઘણા ઘડાએ. ૧૦
 સ્વામી તણાં વિકટ કાર્ય સીદાં, પ્રવાસનાં સાધન સર્વ લીધાં;
 લેવા હતા આકર આદિ સાથે, થયા પછી સત્તર એક સાથે. ૧૧
 પ્રતી પદા કાર્તિક શૂકલ સાંજે, પ્રસ્તાન કીધું પ્રિય શૂભ કાળે;
 માગ્યો પ્રિયા આશિરવાદ જ્યારે, બોલી જરા રૂંધિત કંઠ ત્યારે. ૧૨
 અધોપતી ઈશ્વર વિશ્વનો જે, રક્ષા કરો પ્રાણપતી તણી તે;
 વેલા પધારી મુજ બાળ લેજો, હું દાસિને દર્શન પ્રિય દેજો. ૧૩
 નિરાશ ને ખેદજ યુક્ત બાઈ, ધૂમે ઘડી આમથિ તેમ ધાઈ;
 આકુંદ નારી અતિથે કરીને, સૂતી પથારી પર તે ઠરીને. ૧૪
 ઘડી ઘડી ફેરવી નીજ પાસાં, મૂકે જીરથી બહુધા નિસાસા;
 આંખો છુછીને જળમૂખ પોઈ, બેઠી કહેતે સખિ સામું જાઈ. ૧૫
 આનંદ ને લોક ઉલાસ રાખી, ધંધા કરેછે શુભ લાભ આખી;
 સહુ નવે વર્ષજ રોજગાર, નવી કરેછે બહુ ધીર ધાર. ૧૬
 જે આ નવા હુતર સૌ ઉઠાવે, સદા કરેછે જન જેમ ફાવે;
 સૌને નવું વર્ષ સંયોગનુંરે, મને નવું વર્ષ વિયોગનુંરે. ૧૭

નવીન આભૂષણ જો ધરેછે, મદાંધ નારી નર સૌ કરેછે;
 એ જોઈ આવે અતિથે વિચાર, જે દૃષ્ય ડાંભે અલિ ઠાર ઠાર. ૧૮
 કન્યા થકી સીત જણાય કાંઈ, જરા જરા રાત પરીઠ માંઈ;
 વિચાર દિમે ચમકાર જોનો, અધિક સંક્રાંતિ તુળા પછેનો. ૧૯
 જોવા રવિ બિંદવ અરત થાયે, વાયુ ઘડી બે ઘડિ બૂર વાયે;
 વિયોગ હેમંતજ કાળ ટાણે, ખરે ખરો અંતક કાળ જોણે. ૨૦
 ભ્રમીત બેસું હું ઉચાટ વાળી, નવા નવા વેગ તુરંગ ભાળી;
 વિચારના સાગરમાંહિ ડોલું, કહે સખિ આગળ કોણ ખોલું. ૨૧
 જડત્વ દિસે અવણેદ્રિ મારી, વેગો ચડે મૂરતકમાંજ ભારી;
 ખોલે કદી તેપર બેઠિ રહું, અશક્ત નેહું અકળાઈ બિહું. ૨૨
 સાંધા કળેછે પગ હાથ કેરા, ફેરો ચડે છે નયનાઈ કેરા;
 ઘડી ઘડીમાંસ્મૃતિ નાથની જો, લાવે છાંયી તે મનમાં સમીજો. ૨૩
 ચાલું જરા કૌવત મંદ પાયે, ફુખો અરેના -હૃદયે સમાયે;
 પાછી જરા ખારયિ ધૈર્ય રાખું, જાડે નિસાસો વળી પાછિ નાંખું. ૨૪
 લાગે સહુ છેક કૃતાંત જોવા, ગમે નહો સાસુ સ્વસૂર શેવા;
 જાએ દિલે હું રહુંછું ઉદાસી, ફીકું રહેછે મુખ આ વિકાસી. ૨૫
 કષ્ટે કરીને દીન ગાળું જ્યારે, રાત્રી મહા વીકટ થાય ત્યારે;
 લાંબી ઘણી વર્ષયિ તે વધારે, યુદ્ધે કરી ગાળવિ એકલારે. ૨૬
 ઓથાર આવી પળમાંહિ ચાંપે, તેના બયે અંગ અતીસ કાંપે;
 નહીં જરા શબ્દજ નીકળેરે, મુંઝાઈ આસો પછિથી પડેરે. ૨૭
 આવી પછી કોઈ જરા જગાડે, હિલાવીને ચંચળતા પમાડે;
 સવાર સૂધી રવકું અજપે, બીગે રવી તે સમયે નિશંકે. ૨૮

ખેચારે ગાળ્યા દિન એમ તોયે, અધીક તે એકયિ એક હોયે;
 તોયાં કરી આહમ નોમ ગાળી, એકાદશી દૂખિત તોયે ભાળી. ૨૯
 સહે કહે દેવદિવાળી આવી, મારે મને કાંઈ વિશ્વ લાવી;
 રડાં કરે ભાજન લોક હેતે, સાથે મને એક વિષ્ણે છેતે. ૩૦
 વૃત્તો કરે તૂલશી ત્રાટ નારે, આનંદ પામે ઉપવાસ મારે;
 નાના વિધે ચંદન પૂજ્યાદી, નારાછડી મીઠળ કુંકમાદી. ૩૧
 ચૂડી અને ચુંદડી તૂળશીને, બાળેડડી આગળ ઢાળિ તેને;
 વિવાહ કીધો પછિ વીઝું સાથે, કયું નહીં મેં અબળા અનાથે. ૩૨
 ચોખા તાણું મંડળ પૂરિ પાસે, અંગારિને આંગણું રે હુલાસે;
 કર્યોનહીં બ્રાહ્મણ ભાજનોને, દિધાં નહીં રે ગઢવાન કોને. ૩૩
 કરું ધણી એકંદ્રી હું ઉધામા, આયે નહીં તે બરે કોઈ સામા;
 રચી નહીં અબની કાંઈ થાય, રે જીવ મારો વલખાઈ જાયે. ૩૪
 કદાચ તોયે જમવા હું જાઉં, સ્મૃતિ થયેથી વધતી મુંઝાઉં;
 બાનાં બતાવી જઈ બેસું છેટી, જાણે બિજન એમ બિમારી જેથી. ૩૫
 હવું નિરોગી તત જો રૂપાણું, થયું હવે તે બહુ બ્યાધિ વાણું; •
 ગતી હતી ચંચળ જે અગાડી, સૂતી અને આજસથી બગાડી. ૩૬
 વિયોગની દૂસહ દાહ ભારી, કાયા પ્રજાળે કુમળી બિચારી;
 બાહિર લાગી કદિ કોઈ ઠારે, માંહેયિ લાગી અતિ મારે મારે. ૩૭
 વિયોગ આ એક દિશાયિ બીડે, બિજ દિશા નિર્દય કામ પીડે;
 બેને કુખે હું કચડાઈ જાઉં; કહેા આરે કૂશળ કયાંયિ થાઉં. ૩૮
 હે કામ તું ચંકરે બાંતિ લાવી, દમે શું કાયા કુમળીજ આવી;
 જરા નથી એ શિર ચોટલોછે, કરતુરિ કંઠે નહીં વિપ એછે. ૩૯

નથી ધર્મો મૂસ્તક ચંદ્ર મેં તો. ડૂલો ગુંગ્યાં સુંદર ભાલ એતો;
 નથી વિભૂતી ધરિ અંગ મેંતો, વિયોગથી કીર્ક પડીધું એતો. ૪૦
 કહે સદૂ પૂંપ ધનૂપ તારે, જેના વડે તું જગ સર્વ નારે;
 મને જાણાયે ઉલટુંજ એથી, કાંકિ વ્યથા ભાગવું એ વડેથી. ૪૧
 દેખાયછે કોમળ પૂંપ નેતાં, સુગંધિ ને શુદ્ધ પરાગ સોતાં;
 આનંદ નેઈ મન જ્યેથિ પામે, સંહાર તે કાંઈ કરે શું કામે. ૪૨
 રમે નહીં પૂંપ ધનૂપ તારે, અનૂભવેથી ઉરમાં વિચારે;
 કાંતો હશે ગૂંમજ સચ્ચ કાંઈ, જેના શકે માણસ માન્ય નેઈ. ૪૩
 હશે અતી વજ્રયિ તીવ્ર તેતો, વ્યથા કરે ના કદિ પૂંપ છે તો;
 હણે મને નીર્દયતાયિ આજે, એતો તને આ જગમાં ન જાણે. ૪૪
 તુંજો બહુએ બળિયો કદાપી, તારી રહે શક્તિ કદાચ બાપી;
 રિપુ ગિરોજિત પતિ તૂજ છેતો, તેની પછાડી નયિ કેમ થાતો. ૪૫
 શત્રુ સમોજે બળવાન છોડી, દમે અહીં તું અબળાજ દોડી;
 એ કીર્તિ તારી નહિરે વધારે, સાંરે હવે જો રથજ બળ સારે. ૪૬
 આયુધ તારાં ફલ રૂપ જોછે, દયા વિનાનાં થઇને દમેછે;
 દાઝી અને ઉપર લૂણ મૂકે, શરીર સુકોમળ એથિ સૂકે. ૪૭
 રૂડી અને સુંદર જે રતીછે, લલીત જેની અતિશે ગતીછે;
 એવી પ્રિયાને છળથી તજીને, આવે અહીં આયુધ શું સંજીવે. ૪૮
 ધરે કુસુમાયુધ કામ જોતું, અહીં નથી વાપરવુંજ જોતું;
 તારી રતીનાપર જો તું ફેંકે, એથી કહે કાંનિયત હાંની છેકે? ૪૯
 છે ફલ રૂપે પણ નામનું એ, હશે ખરે ધાતક તે ધાણું એ;
 કરે યથા નામ તથા ગુણોને, એવા જનોનાં ધનજે મનોને. ૫૦

લીધું કદી તે શર ફલનું જો, કરે મહા કારજ શુળનું જો;
 અરે નથી શીતળ તે જરાએ, અગ્ની થકી ઓછું ન તે ધરાએ. ૫૧
 જો માલતી ડોલરે મલ્લિકાનાં, ફૂલો ખિલ્યાંને કમળો ખિડાણાં;
 પક્ષી ગયાં સૌ લય પાંખી જોયી, સુર્યાસ્ત પામ્યોજ જણાય એથી. ૫૨
 ક્ષમા ક્ષમા હે સ્મર દેવ હારી, નમી કરૂં આર્જવતા તમારી;
 હણાઉં તું તમથી હવેતો, હોયે કદાચે મુજ જીવ જોતો. ૫૩
 જોગે શશી પૂરવ દીશ પેલો, જો ગોળછે રક્ત અતી થયેલો;
 ગોળાકૃતિમાં અડિ તેજ આપે, વિશેષ્ય વ્યાધી ઉર ઉપજાવે. ૫૪
 પરીધથી અર્ધ કપાય જ્યારે, પૃથ્વી તણી કોરણથીજ ત્યારે;
 દિશા થકી તે અનુરક્ત દીસે, વર્તુળ આવે પછિ એજ મીસે. ૫૫
 જોયે થયો કીરણથી પ્રકાશ, કર્યો બલો તીમિરનોજ નાશ;
 પછી કરી સર્વ રતાશ દૂરે, ધિમે ધિમે તે તજી દુષ્ટ કુરે. ૫૬
 પછી થયો તે ગતિમાન જોવા, રંગે થયો સુંદર એત તેવા;
 શાસ્ત્રો વિષે અમૃત સીંચનારો, મને જણાયે દુષ્પ આપનારો. ૫૭
 ગયો બલે જૌતમને ધરે તું, થયો બલે આપિત પાપિરે તું;
 આવી રૂપીને મન દુષ્પ દીધું, બુદ્ધિ પ્રમાણે રૂળ પ્રાપ્ત કીધું. ૫૮
 થયો કળા બંગ હમેશ જ્યારે, સમો રહ્યો તું જગમાંજ ત્યારે;
 કેવો નહીં તો કુરે કોણ જાણે, થાતે અરે તું શશિ આ પ્રમાણે. ૫૯
 વિનોદ ટાણે સખિને કહેછે, તુરંગ જેતે મનમાં લહેછે;
 આકાશમાં આ નથિ ચંદ્રે એ, અંબુજ ગંગાજળમાં તરે એ. ૬૦
 ઘણા કહેછેજ કલંક એમાં, ઘણા નિધીગાર તુરંગ તેમાં;
 એતો ક્યું પાન તિમીર એથી, કાળું થયું જીવ્ય ચંદ્ર જોયી. ૬૧

નથી શશી કારણ તીવ્ર લાગે, નથી રવી રાત સમે ન ભેગે
 સમૂદ્રમાંથી વડવા નળાસી, બહાર આવી પ્રગટ્યો નિશાની. ૬૨
 મૂરે મગ્યો ક્ષીર સમૂદ્ર જ્યારે, લાગ્યોજ મંદ્રાચળ ચંદ્ર ત્યારે;
 પડીજ આડો શશિને ગયોછે, તે કાળથી લાંછિત તે થયોછે. ૬૩
 તું ચંદ્રે માણસને પિડેછે, એવાં ચરીત્રો કરતો ફરેછે;
 તેથીજ દોષાકર તું થયોછે, નભે જઈ કારણ તે રહ્યો છે. ૬૪
 જો આ સખી કાર્તિક પૂર્ણીમાના, મળા મળેછે બહુ આ સમાના;
 વિધી વિધીનાં શુભ વસ્ત્ર ધારી, નરો અંને બાળક સાથ નારી. ૬૫
 સાથે ફરેછે સહુએ સળેડે, ગૃહી પ્રિયાનો કર પૂર્ણ કોડે;
 આંહી ફરે એકલી હું વિયોગી, ગમે વિદેશ પિયુ મૂળ ભાગી. ૬૬
 નવાં નવાં પંચયિ લોક આવે, મિળાં મળી શંઘજ તે જમાવે;
 જમી રમીને બહુ મોજ મારે, મળે થયો આ દુખનોજ મારે. ૬૭
 યાત્રા કરીને થઈ શાંત પોતે, જાયે સખીરિ ઘર સર્વ જોતે;
 ઘરે નહોં પ્રાણપતી પધારે, અરે થયો દીવસ એમ મારે. ૬૮
 થંડો હિમાળ અલિ વાયુ વાયે, જે છાતિ ભેદી વળિ પાર જાયે;
 સાલે મને બાણ વિયોગનુંરે, બીજું આહોં શીતળ વાયુનું રે. ૬૯
 નાનાં વિધીનાં જમણે કરીને, સગાં સહુને વળિ નોતરીને;
 ક્યો નહોં હાથજ કોઈ એકો, શું હું કરું હાથ પડ્યો છ હેકો. ૭૦
 મીઠી અંને સુંદર આંદનીમાં, પડોસણી જે ગજ ગામિનીમાં;
 બિછાવિને જાજમ આંગણેરે, નાખી ગલીઓહું સુવા સણેરે. ૭૧
 શોભીત ભાતીગળ વસ્ત્ર પેરી, બેઠી સખીના ગણમાં હું લહેરી;
 ગાયાં નહોં સુંદર ગીત ક્યારે, પત્ની જનો મોહિત થાય ત્યારે. ૭૨

આણી ગમેથી પિયુ રંજ પામે, બીજી ગમે તોઠ્ઠ લોક જામે;
 ધિમે સ્વરેથી ગરબા ન ગાયા, નસીબ યોગે નવ દીન આબ્યા.૭૩
 દેવા મળેછે સહિયો દિલાસા, દ્રષ્ટાંત આપી મનરંજ આસા;
 શિક્ષા બધીએ વિષ તૂલ્ય લાગે, વિયોગની દાહ વિશેષ જાગે.૭૪
 રૂંવે રૂંવે વૃશ્ચિક વેદનાઓ, આવી નડેછેજી વિટંબનાઓ;
 આશા પછીતે પ્રિય આવવાની, કહેા ક્યા કામનિ તે થવાની.૭૫
 મોટો ગિરી તેથી સમૂદ્ર જાણે, આકાશ તેથી પરબ્રહ્મ શાણે;
 તે સર્વથી મોટી હમેશ આશા, આપે બહુ જે દિલને દિલાસા.૭૬
 લાગે મને તે નહો કામ જેવા, બધે મુખે માતજ તે કહેવા;
 અઘેર્ય બાપ્યું વિષ મૂજ અંગે, કરી શકું કામ નહો ઊમંગે. ૭૭
 વિશ્વાસઘાતી બળ મંન માંરું, ચકોરને અંચળ ને હું વારું;
 રાખું ધાણું અંકુશ તોય નાશો, જાણે પછોથી રહુંછું વિમાશી.૭૮
 ધડીકમાં સૂક્ષ્મ થાય ચાંરું, અણુ થકી અલ્પ ગરીબ સારું;
 પાછું વળી જો કરિ રૂપ જાણે, બ્રહ્માંડમાં તે નવરે સમાયે. ૭૯
 પછી અરે અંકુશ ક્યાંથી લાવું, દેખ્યું નહો કોઈ કુટીલ આવું;
 અંકુશને કોરણ એક રાખે, અલભ્ય લાભો જઈ ખૂબ ચાખે.૮૦
 આપદ્યતાને ગતિજો વિચારું, મળે નહો તે સમ કોઈ ધારું;
 જણાવ તે વીજળિથી વિશેષે, વિચાર એની રચના હમેશે. ૮૧
 મોટા રમેછે બળતા રમાડા, આવી કરેછે અનિશિ ઉપાડા;
 દયાબળું તે નાજ દયાય કાંઈ, ઊપાય જેના મૂજ પાસ નાંઈ.૮૨
 વળી ધડીમાં બનિ સાધુ જેવું, ગરીબ વૈરાગિ તપશ્ચિ જેવું;
 જંજાળથી છેક વિરક્ત દિસે, ક્ષણે ફરી જાણ તે અતીશે. ૮૩

વાર કદીજી કંઈ બોધ આપું, વિતરૂને વેગયિ હું બ્રિથાપું;
 વિરૂધ તે કારણ દેખડાવી, આડે મુકે મારગ તે ચડાવી. ૮૪
 અસંભવે સંભવ લાવિ રાખે, હોયે જ્યાં સંભવ કાડી નાંખે;
 અયોગ્યને યોગ્ય કરી બતાવે, એવી રીતે આ મનહું સતાવે. ૮૫
 રૂંધુ વળે ને રવિ અશ્વ ધાયે, માળે સદુ પક્ષિ નિદાન જાયે;
 જાડે નહીં કો અહિંથી તહીંયે, મારો ઉડે જીવ ધણો સહીરે. ૮૬
 અભેદને જો જડ વસ્તુ હોયે, પ્રવેશ તેમાં કરિ જાય તોયે;
 નડે નહીં તીમિર ધાટું કોઈ, જે હું રહું વિરમયતાયિ જોઈ. ૮૭
 લાગેછ આજે અતી અંધકાર, લિપાય જાણે તન સંગ ગાર;
 વર્ષાદ તે અંજનનો જણાએ, બહારને અંદર ના બળાયે. ૮૮
 પ્રવેશ તે સોય કરી શકેના, બપાય લાગે નહિ કામ કેના;
 એવે સમે મોકળું મોલી આવે, આશ્ચર્ય સાનંદયિ ઉપજાવે. ૮૯
 પેત્રી વિયોગી ચકવી રહેછ, પાંચુ વિનાની થઈ આંચડેછે;
 જાડી ક્ષણે આમયિ તેમ ધાયે, તોયે પતીનો નવ સંગ ધાયે. ૯૦
 નિરાશને એક સહીત નારી, નેત્રેથી મૂકે જળ તે બિચારી;
 આકંદ તેનું દિલને હિલાવી, કડીણ નાખે મન પીગળાવી. ૯૧
 પ્રભાતમાં તે પ્રિય સ્વામિ સંગે, મળી જશે સત્વર તે બિમંગે;
 તેવે સમે આ દુખ જૂલિ જશે, સંતોષને શાંતિ વિશેષ યાશે. ૯૨
 મારો નહીં પિંચુ પ્રભાત આવે, રહી અસંતોષયિ હું અભાવે;
 સુખી થશે તે ચકવી હુલાસે, દૂખીતથું હું ચકવી નિરાશે. ૯૩
 રાતે જીએ અંદ્ર અંકાર સામે, પીછે સુધા આગ્રમમાં વિસામે;
 એકાગ્ર દ્રષ્ટી કરિ પૂર્ણ પ્રીતે, નિમગ્નતાથી ટંકી શૂભ રીતે. ૯૪

તેવું નિહાળું પ્રિય પંથ સામું, તથાપિ ના દર્શન શૂન પામું;
 સાધ્યા સહુ અર્થ ચક્રોર તારા, વૃથા થયા સર્વ જોપાય મારા. ૬૫
 નિશા વિષે જ્યાં સહુ શાંત થાયે, આરામ લેતાં સહુ જન્ન થાયે
 પડે ન કાને ધ્વની કોઈ જ્યારે, થાયે મૃતિ નાથની ખૂબ ત્યારે. ૬૬
 સંકલ્પ વીકલ્પ રૂપિ સિડીને, આનંદ પામું ચડિ ઊતરીને;
 તેવારે નીકા સુખ નાથ પામે, આવી પતીની છબિ થાય સામે. ૬૭
 આકાર તે સાદ્રશ્ય દીક્ષ દેખે, નેત્રો નહીં કીનિયત તેજ પેખે;
 અતીથ એથી ગભરાઈ જોઈ. ઊડે નિસાસે વળતી હું રોજ. ૬૮
 પાસાં ધણું ફેરવું વાર વાર, તપે બહુ જે રહિ એક ઠાર;
 દૂખે બને આંખ ઉજ્જરાયી, બજે વળે તે રૂદનો કર્યાયી. ૬૯
 પ્રભાત ટાણે ઉઠિ બેઠિ થાઈ, ફેરા જરા આમથિ તેમ આઈ;
 ઊંચિયિ આ મારગ રાજ સામું, જોઈ અલારિ બહુ એક પામું. ૧૦૦
 મધ્યા અને યૌગ પ્રગલ્ભ નારી, શરીર આભૂષણથી સમારી
 નવાં નવાં અબર સર્વ પેરી, સ્વરૂપમાં સૂઝડતા ઊમેરી. ૧૦૧
 જતિ અને આવતિ તે બજાય, જોણે કરી આ મન દુખવાય;
 એ જોઈને હું થઈહું અદેખી, શત્રૂસમી તે મુજ મન લેખી. ૧૦૨
 આપે મનેતો વધતો બળાપો, પતી વિનાના વધતા વિલાપો;
 દિસે બધી કંથનિ એહ ભાગી, રોગી પડીહું પતિની વિયોગી. ૧૦૩
 પગે બહુ બાજરિયાં દિપેછે, લલીત જે લંગર આપિતાં છે;
 વાગે રૂડા આ વિછુવા રૂપાળા, છવીંટીયાં ચેત અને સુંવાળાં. ૧૦૪
 કાંબી તણો જે રણકાર થાયે, છવીંટીયાંનો છમકાટ થાયે;
 બાલે ધણા સુંદર ધૂધરાઓ, લાગે શુણી છાતિ વિષે છરાઓ. ૧૦૫

ઢુંકી જરા ચાલયિ જે ઠમૂકે, કિનારિયે ધૂધરિયો ધમૂકે;
 ચાલતિ જો બાળ ચિરાઈ જાયે, ચિરાડિયારે મુજ છાતિ થાયે ૧૦૬
 કટેસરી ઓપિત જે ગજેછે, થઈ કટારી મુજને મજેછે;
 તુથી અનં માદળિયાં સુનેરી, દોરો અને રે થઈ હાર પેરી. ૧૦૭
 ધણી ખરી નીકળતી વનીતા, આણે મનેતો હરમાંહિ ચીન્તા;
 ચીમંતના જે ધરની ઠરેછે, મુક્તા મણી હારયિ તે ફરેછે. ૧૦૮
 રૂડી દિસે રંગિત રામ નોમી, બાળુ અને માદરડી બદામી;
 ઝવેરને શોભિત પોખરાળે, જડેલ જે કુંદન માંહિ તાળે. ૧૦૯
 તેજસ્વિને એ અગકે વધારે, અભીનવી બામિનિ થાય બારે;
 કરેં દિપે કંકણુ ચૂડિ જોડે, બાળુ અને ગૂજરિ પેરિ કોડે. ૧૧૦
 લીલાં પિળાં દર્શનિયાં સહીતે, શોભા વળી અંગડિયે બનીતે;
 જોઈછું હું દૂખણિ દાઝ આણી, અરે અલીદાઝન તેહ જાણી. ૧૧૧
 કપોળમાં સુંદર ગોળ પેજો, કુંકૂમને કેસરથી મજેજો;
 ચાર ધણા ચંદન ચાંદલાને, દેખી બળુંધું બહુએ બલાને. ૧૧૨
 નિંચે વજો બીનકિ કાળી લીલી, શોભા વધારે વનિતા રસીલી;
 સૈયો પુર્યો સુદર માગ માંહી, ચિરે ઉભું તે મુજ હર આંહી. ૧૧૩
 કેકે ધરંછિ કરણે અકોટી, કેકે ધરી બટનિ માંહિ ત્રોટી
 જડાવળે કોકરવાં ધર્યાંછે, નવાં નવાં કૌતક રે કર્યાંછે. ૧૧૪
 પુખ્તાંનિને સુંદર ઠોળિઆંઓ, સુનેરી રૂડાં ફલ વેળિયાંઓ;
 કાને ધણીને પનડા ઝૂઝે, મોતી જડેલાં લટકેછ લૂઝે. ૧૧૫
 વાળેલ ચાતુર્યયિ ઓટલાઓ, લેછે ધણી જીજિલાસ લાવો.
 ઉભી રહેછે રસતે જતાં તે, સામી મજેતે સખિ સાથ આંતે. ૧૧૬

સાસુ તણીજે કરતી ગિલાઓ, જીવી રીતે વાપરતી કળાઓ;
 મોખી પડેછે દઈ હાથ તાળી, વાગી રહિંછે મુજ આંહિ પાળી. ૧૧૭
 એ જોઈ આંખે બહુ ઝેર આવે, વિયોગણીનું નવ કાંઈ કાવે;
 માતેલ ચાલે મદમાંહિ પેલી, સ્વામી તણા મુખયિ પ્રેમ થેલી. ૧૧૮
 એવી બની હુંજ મદાંધ તારે, ચાલું પતી આગળ તેમ ક્યારે
 કદાચ આવે મુખ એ સમાનું, હું પાડ તારો અતિ બેની માનું. ૧૧૯
 લોકો કહેછે મુજને અદેખી, શું હું કરું કુખયિ બાલું બેકી;
 વંઝા શું જાણે પ્રસુતા પિડાને, મુગ્ધા શું જાણે રસની કિડાને. ૧૨૦
 અનુભવી જે જન તેહ જાણે, બીજા કહો તે કુખ શું પ્રમાણે;
 બાલું વધૂતો બહુ દ્વેષ ભાવે, સર્વે તણી ધારણ માંહિ આવે. ૧૨૧
 બાધ્યા વિના તોરેહરે શકાતું, નથી અરે આ મન સ્થીર થાતું;
 નારી ધરે તીક્ષણ નાક કાંટો, લૈ-ને વળેછે મૂજ જીવ આંટો. ૧૨૨
 જડેલ સુની શુભ મધ્ય તેને, મોતી ઝુપ્યાંછે ફરતાંજ જોને;
 તેને પડ્યો નાક અનું થઈને, મને ખુએ નેત્ર કનું થઈને. ૧૨૩
 જોઈ વધૂતો વધુ દ્વેષ આવે, વિયોગ પીડા મુજને નચાવે;
 ઉભું રહેવું નવ આજ બારી, ઘણાં થઈ સંકટ આપનારી. ૧૨૪
 વિરક્ત સંસારનિ આ પડોસી, નાઈ કરી પેલિ પ્રભાત ડોસી;
 જાયે ઘણા ભાવયિ દેવ દરે, એતો મંત્રે કુખને ઉઘરે. ૧૨૫
 શ્રદ્ધા થકી તે હરનામ લેતી, શ્રીકૃષ્ણ બીજી મુખ રામ કેતી;
 આંખા લઈને ચપટી સિધાવે, પૂજે પ્રભૂને બહુ શુદ્ધ ભાવે. ૧૨૬
 એના પ્રભુ દેવળમાં બિરાજે, મારો પ્રભુ આજ વિદેશ રાજે;
 વણીક પેલી વનિતા ચટાકી, જે બોલવામાં બહુછે બટાકી. ૧૨૭

ચાલે જરા તે મચકો કરીને, પંથે પળાતાં જનથી તરીને;
 કટીવિશેકોયળી એક રાખી, ચોખ્ખા અંને ચંદન માંહિ નાંખી. ૧૨૮
 એ ચાર સાથે રતવનો કરીને, પરીક્રમાઓ ફરતી ફરીને;
 તીર્થકરોન્ન શુભ મૂરતીને, લાગી પગે આગળ આવતીને. ૧૨૯
 પાછી ગઈ ગોરજી વંદવાને, કહે પધારો અન ઓરવાને;
 એવી રિતે આવકડિ સહુરે, વૃત્તો કરે સુંદરિ એ બહુરે. ૧૩૦
 આણી ગમે વસ્ત્રવ ભાટિયાણી, મર્ત્તદથી તે અનિ નાગરાણી;
 શ્રાણે થઈને વળિ નાઈ ધોઈ, જે ભાવનાને રહિયું હું ગ્નેઈ. ૧૩૧
 છાપેસ રૂંડું ઊમળેટ પેરી, ધસે હવેલી પર તે અધારી,
 મારાજનાં દર્શન સાથ શેવા, મહા પ્રભૂનો પરસાદ લેવા. ૧૩૨
 આવે જીઓ ઊલટ ભર દોડી, લગ્નન અંને બીકજ રાખી ધોડી;
 દોડા કરે વૈશ્વવડી હવેલી, જાણે દિસે પ્રેમનિ છોક ધેલી. ૧૩૩
 જેજે પ્રભૂ વક્ત્રવ ગીરધારી, લિલા તણાં કીર્તનનું ઉચારી;
 કથા સુણી કમ્મનિ મૂર્તિ પૂજે, મૂકતી હમેશાં મન એમ સૂંજે. ૧૩૪
 ધણી ખરી નીલજ નાયકાઓ, સામા મળે લંપટ છાકટાઓ;
 તેના સમા વક કટાક્ષ મારે, આવી પછી મંદિરમાં હભારે. ૧૩૫
 પેલી ગમે શૈવ સુમાર્ગ વાળી, બને નિચાં નીર્મળ નેત્ર ઢાળી;
 રતુતિ કરે શંકરની સમીપે, જે ભક્તિ અદ્વાયિ વિશેષ દીપે. ૧૩૬
 ધિમે સ્વરે દેવળ ઘંટ વાગે, જેને સુણીને અવણેંદ્રિ જાગે;
 પિડા તણાં એ સહુ સાધનોછે, એવાં બધાંએ પુરનાં જનોછે. ૧૩૭
 સંક્રાંતી આ વૃશ્ચિક આવી બેઠી, ચોંતા રૂપે ચોંત પ્રવેશ પેઠી;
 ધાર્યું ન માંડું કંઈ ઊતર્યું રે, પ્રતીપ તે સૌ પ્રભુએ કર્યું રે. ૧૩૮

અંધારિયાના દિવસો અંધારા, બન્યે નહી તે ઝટરે નકારા;
 સૂત્રે નહીં માણસ માત્ર કોઈ, શકે નહીં સૂક્ષ્મ વસ્તુ જોઈ. ૧૩૯
 સંવારને સાંજ બપોર કોઈ, ખેડુ ઝિંપો આવતિ બાત જોઈ;
 આવે મનેતો પતિ યાદ મારો, વિચીત્ર તેની સ્થિતિ-ના વિચારો. ૧૪૦
 આવે ઘણા ખેતર ખેસિ આંતે, પરીઘમચી છુટિ ને નિરાંતે;
 રવેચ્છા પ્રમાણે કરિ કામ પોતે, પાછી વળે માનુનિ પેલિ જોતે. ૧૪૧
 ટાણે પતી પૃકૃતિ જાળવીને, પાસે રહને ખવરાવિ તેને;
 છતી વળી તે જ્ય પામી જાણે, ધરે અતી ગર્વજ તે પ્રમાણે. ૧૪૨
 જે શાક બાજી રતુ નીપજવે, મોંધે મૂલે રોજ બજાર આવે;
 હર્ષે કરી આગ્રહથી મગાવી, સમારિને સૂઘટતાયિ લાવી. ૧૪૩
 નાનાવિધે વસ્તુ થકી વધારી, ઘણા મશાલા લવણે સુધારી;
 કરી પરીપક્વજ પાસ આવી, વાનાં ભરીને નવ થાળ લાવી.
 સ્વાદીષ્ટને સુંદર ભાજનોથી, મોળાં ગળ્યાં તીક્ષ્ણ વાસનાથી;
 અનેક બાતી પકવાન જાડે, નહીં જમાડ્યા પિયુ બેન કોડે. ૧૪૫
 જાનાં જાનાં પીરસિ પ્રેમચારે, કેને જમાડું પિયુડો નર્થરે;
 સંયોગ ટાણે સખિ આધું પીધું, આવે ઘણું યાદજ સૂખ લીધું. ૧૪૬
 એજે ગયો કાર્તિક માસ મારો, દાડા વધેતો દુખમાં વધારો;
 અસહ્ય જે આસિત ધાણ વાળે, વિહાંગિન સૂકામળ દેહ બાળે. ૧૪૭
 અનેક જે પૌષ્ટિક પાક લાયે, જેના પરે દૂધ કઢેલ આવે;
 મોઢી મહા ઔષધિ હોય જેમાં, રહે ચડેલો કંઈ કેક તેમાં. ૧૪૮
 એવા અહીં પાક પિયુ વિનાના, અરે થયાછે વિષ આ સમાના;
 કદાચ જો તે પર દ્રષ્ટિ જાયે, હેડું બળીને અતિ આખ થાયે. ૧૪૯

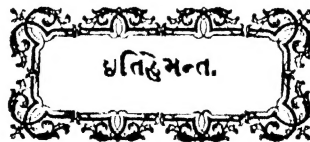
ખુશી થકીના ઘરે કામ સૂત્ર, બેચી રહું છું ઘરમાં અમૂઝ;
 સ્નેહી સગાંકો મળવાજી આવે, કરે ન તેનો સતકાર બાપે. ૧૫૦
 પ્લાતો કરે તે કંઈ આડિ આડી, મુકે મને તો કુખને પમાડી;
 પતો તણી પ્રેમથિ વાત કહારે, એવું કહીને રમૂતિને જગાડે. ૧૫૧
 પછી બળેને અંકળાઈ ઉઠું, ખેસું રહું મૂરતક મૂળ કુંડું;
 પિડા થકી ગાભરિ આમ તેમ, થાય વિચારો કરે બેનિ કેમ? ૧૫૨
 શાંતી થતારે બહુ કાળ લાગે, વિહાંગિ આમે તન રોમ જાગે;
 પાછી પડું તમરે આઈ જ્યારે, દયામણારે મિથિ થાય ત્યારે. ૧૫૩
 પાછા કંઈ હું ઊપચારે પામું, અંતે પડે તે થઈને નકામું;
 કદાચ મારો તન બાધી જાયે, આરોગ્ય તેથી મન કેમ થાયે. ૧૫૪
 સાંધા કળે સર્વ શરીરે કેરા, કરે બધાં બાધી તણા ઉચ્ચેરા;
 થઈ અરે આ ગતિ મંદ મારી, જોજો હવે હું અતિ દીન હારી. ૧૫૫
 સરોજ કાંતીવત મૂખ માંડું, કેવું થયું આજ અરે નહાંડું;
 ઉડી ગઈજો હતો કાંઈ લાલી, જોજો અરે આસખિ મૂળ વાલી. ૧૫૬
 રાતા હતા જે અધરોઝ મારા, પ્રવાળ જેવા મણિ તુલ્ય સારા;
 ફાટી ગઈ ખુખ ચિરા પડેછે, રૂધીર તેમાંથિ હવે વહેછે. ૧૫૭
 લિસું હતું જે મુજ વક્ક આગે, શોભિત થાતું પ્રતિદીન રાગે;
 ગુબાજ જેવા શુભ રંગ વાળા, ગાલો હતા જે અતિશે સુંવાળા. ૧૫૮
 ગયા બહુતે તરડાઈ આજે, દેખાડતાં હું શરમાઈ લાજે;
 સુકાઈ છું પતિના વિયોગે, પીળું પડયુંછે તન તેજ રોગે. ૧૫૯
 સોના સળી છાટમ ને લપેટા, ભાતી ધણી જે કિતખાજ કેતા;
 અનંક એ રેશમિ વસ્ત્રમારાં, કસુંખિ જે આઠણિ રંગ સારાં. ૧૬૦

ને પેરિ થાતી મનમાં હું રાજી, તે દેખિ આજે થઈછું કરાજી;
 જેજે હતાં વૈભવ આપનારાં, તેતે થયાંછે દુખ આપનારાં. ૧૬૧
 શોભીત રૂડા ગલિયા ધરાની, જતો ઘણી જૂજવિને પિછાની;
 કર્યો હતો સંગ્રહ જેહ રાખી, જણાય એ ઊંચજ આજ રાણી. ૧૬૨
 રાખ્યું હતું વૈભવ કાજ લેવા, સામાં થયાં સાધન દૂખ દેવા;
 સર્વે થયુંછે જગ જેન આરું, વિમાંસિને એકલી હું વિચારું. ૧૬૩
 બનાતને ધાબળી સાલ જોડા, સોનિરિને કાંગરિદાર બૂટા;
 ઊંકાણિને આગળલાગતી તે, અગ્ની સમી આજ દિસે થતીતે. ૧૬૪
 પેરે કદાચે જન કોઈ પામે, ઓઢી અને નીકણિ જન સામે;
 જોઈ પછી તે ગમ આરે આણી, રિપુ સમા એ જનસર્વજણી ૧૬૫
 સાંજે સવારે જમતાં નિરાંતે, તાપે ઘણાં લોક હમેશ આંતે;
 હું તાપું મારા મનના ઉતાપે, વિયોગના જે પ્રગટે પ્રતાપે. ૧૬૬
 નથી અરે કીન્વિત સૂખ થાતું, નથી અરે કીન્વિત પાછું જાતું,
 ઉતાપના ઓટ અતી ચરેછે, એકા પછી તે કમમાં પડેછે. ૧૬૭
 તોફાની આરે દુખ સિંધુ મોટો, અહીં નથી તે સ્થિતિ સામું જોતો;
 રીબાઝીહું બહુ પીડ પામી, કહો કશી મોતનિ કાંઈ આમી.!! ૧૬૮
 નથી કર્યો આ બવ કર્મ કોઈ, આખી અવસ્થા પર્યંત જોઈ;
 કુકર્મ દાટ્યાં કંઈ ઊંમટ્યાંછે, પૂન્યો પડીને નળખાં ઘટ્યાં છે. ૧૬૯
 તે આપિ આજે અહિં વૈર ભાવે, સત્રૂ વટાનો વણિ યોગ લાવે
 મોટે હશે સંચય જન્મ પેલે, કરેલ પાપી મુજ જીવ ઘેલે. ૧૭૦
 હવે થશેરે ક્યમ યોગ જેની, જ્યોતીશમાંથી ગ્રહ જોઈ કે' ની;
 રાખ્યું કહે વીકટ આખડી તે, એ બોલ બોલી ધરણી પડીતે. ૧૭૧

બે શુદ્ધિ સાથે જડતાયિ જાણે, દિસે સુકું લાકડું તે પ્રમાણે;
 દાંતો ઘણા સજ્જડયઈ ગયાછે, ડોળાજાએ આવી ચડી રહ્યાછે. ૧૭૨
 દેવામણોને બચબીત તેનો, દેખાય નાખૂશ હવાલ જેનો;
 એ જોઈ દામી મનુમાંહિ બીધી, પડી હતી દૈવિ નિભાવિ લીધી. ૧૭૩
 આસો શુણી સત્વર દોડિ આવી, લોટો ભરીને જળ સાય લાવી;
 ચડ્યાં હતાં નેત્ર દખાવિ તેને, જોળે ધરી મૂસ્તક તે સખીને. ૧૭૪
 છાંટયું ધિરેથી જળ થડું જ્યારે, ચાંપી પછીતે ઘડિ બાઈ તારે;
 જરા જરા અંદર શુદ્ધિ આવી, ધિમં સ્વરે અંગ જરા હિલાવી. ૧૭૫
 બાઈ અરે આ પ્રિય પ્રાણ બાઈ, ઉઠો ઉઠો ઉત્તર આપિ કાંઈ;
 આપો જરા તો કંઈ ધૈર્ય આપે, જરા જરા તે પછિ સાધ્ય લાવે. ૧૭૬
 નેત્રો ક્રિકાં એત સમાં વિકાસી, એકાગ્ર દ્રષ્ટી યકિ જોઈ દાસી;
 તમે પછી પાંપણ જેવિઢાળી, ક્ષણેક્ષણે દાસિ બધિ નિહાળી. ૧૭૭
 જાણ્યું હવે જે કંઈ સાધ્ય આવી, દોડી પછી સત્વર તે ઊઠાવી;
 યંડો અને સીતળ અંગ રાગ, ગુલાબને અંદનનો વિભાગ. ૧૭૮
 કર્યાં લઈ મર્દન એમ જ્યારે, ખોલી પિવાને જળ આપ તારે;
 ઊત્સાહથી તે અતિ હેઠ ધારી, લૈ આવિ તે નીર્મળ નીર નારી. ૧૭૯
 કીધું નહીં જ્યાં જળપાન બાઈ, પિડા ગઈ કામનિ ત્યાં સમાઈ;
 સ્વેદો વખ્યાને લમણા બિજાણા, ઊપાધિ કાંઈ મનમાં સમાણા. ૧૮૦
 ખેડી અધેળી પછિ દાસિ પાસે, કહે અરે તૈં કરિ વાર વાસે;
 યાતે નહીંતો ક્ષણ નાથ મારો, માનું ખરા દીલથિ પાડ તારો. ૧૮૧
 જેવું ઘણાં જીવતદાન દેછે, પૂજ્યો કરી આશિરવાદ લેછે;
 એવી કરી તૈં પ્રતિપાળના જે, અતૂલ્ય થાપ્યો ઊપકાર આજે. ૧૮૨

સહાય તારી નવ શૂભ હોતે, ખરે નહીંતો પરલોક જોતે;
 જીવું હવે જેહ પ્રતાપ તારો, કોટી બલે જો કરું ઊપકારો. ૧૮૩
 સોતાળમાં જીવ બહુ પડીને, ઘાટો ઘણા તે મનમાં ધડીને;
 પામે પછી છેક વિકાર અંગે, દુખિ થઈ માયિક વસ્તુ સંગે. ૧૮૪
 લાગી મને નાયનિ જેહ માયા, તેના કરંધું સહુ ગૂણુ ગાયા;
 સ્વભાવમાંથી પરિ પૂર્ણ પ્રીતી, વિચાર છ પ્રેમનિ એહ રીતી. ૧૮૫
 જે પ્રીતિએ સ્વારથ માત્ર માટે, ઘણા કરેછે ધન પ્રાપ્તિ સાટે;
 રાખે ગૃહિને બહુ લોક લાજે, જણાયજે સ્પષ્ટ પ્રસંગ કાજે. ૧૮૬
 આતો થઈ જે પ્રભુની કૃપાથી, સુખે દુખે મેહ સમાન સાથી;
 એવી પ્રીતિનિ બલિહારી જીવું, વિકાર તેનો ક્યમરે સમાવું. ૧૮૭
 જે મૂર્તીનાં દર્શન માત્ર પામી, આનંદ રે'તો અતિ ઊર જતમી;
 છબી હતી અમૃત સીંચ નારી, મને હતી લાડ લડાવનારી. ૧૮૮
 જેનાપરે જીવન માઈ રે'તું, જેના પરે દીવસ મંન લેતું;
 કદાચ તેજો ઘાડે બાર જતની, હિચાટવાળી મનમાં હું થાતી. ૧૮૯
 પછી વળી દર્શન લેઈ પાછું, મારે મને હું રચિ પૂર્વ રાચું;
 ઘોડી ઘડીના પણ એ વિયોગે, બની જતી બાવરિ વીણયોગે. ૧૯૦
 તે આજ આ દૂસહ કાળ બાણે, થઈ નિરપાય અશૂભ ટાણે;
 હશે ખરે ઘાતક ચંદ્ર કોઈ, ગૃહો હશે નીર્મળ એન કોઈ. ૧૯૧
 કાંતો લખ્યું આ કરમે થવાનું, થયા વિના જે નયિરે જવાનું;
 માટે ગણું દૈવનું કામ ભાવી, મનુષ્યથી જે નયિ નીપજનવી. ૧૯૨
 દાડે નિશાયે ઘડી પીયુ નેહાયે, ત્યાંતો ઘણો બાકુળ જીવ હેાયે;
 ગયો અરે એકજ માસ વીતી, જણાયછે જો હરમાહિ ભીતી. ૧૯૩

આવો ગયો કષ્ટિત માસ ન્યારે, ખિન્ન જશે સૂલભ કેમ ત્યારે;
 ઊત્પાત આડે નથિ સૂજવું રે, કોઈ રિતે શાંત નથી થતું રે. ૧૬૪
 સૂયોન. એ મળિ ચાર દીસે, રાતાં દિસે વાદળ જે હમેશો;
 તે વાયુ સાત પ્રસરી જગોજે, નિશા સમજે પથરાય ટોજે. ૧૬૫
 એકાદ બેદા રહિ તે ત્વરાથી, ફાટે પછી ઊન્મત વાયરાથી;
 પડે બહુ સીત પ્રકોપ લાવી, ખસાંડને દે પણ તે ચળાવી. ૧૬૬
 વાયુ પડે એમ કમાનુંવાળી, સહુ કરે ઈશ્વર જેહ ન્યાયી;
 મુંગે મુખે સેવું રહુંજ મારે, મારે બલે કાં નહિતો ઉગારે. ૧૬૭
 વિહાગ્નિનો તાપજ એક મેરે, કામાગ્નિ દાવાનળ બીજી પેરે;
 મૂકે મને ધૂંધવતી શયામાં, બાકી રહેના પછિથી થયામાં. ૧૬૮
 તાપે ધુણિ યોગિ પડે ધિખાવી, બભૂત તે અંગ બધે લગાવી;
 તેવી પડુંડું અબધૂત રાતે, જાગું ઉઠું આકુળિ તે પ્રભાતે. ૧૬૯
 હેમંત વીતી અલિ આમ ન્યારે, શિશીરમાં કેમ નભીશ ત્યારે;
 યયું વિલાંડયું અતિ કષ્ટ સાથે, થશે હવે શું સખિ મૂજ માથે. ૨૦૦

જાહેરખબર.

ત્રસુ સંહારના દરેક ત્રસુ પ્રમાણે તેના છ વિભાગો વામાં આવ્યા છે. અને તેના નીચે પ્રમાણે કીંમત રાખવામાં આવી છે.

ત્રસુનું નામ.	ભાગ.	કીંમત.
હેમન્ત.	૧	૦-૧-૦
શિશીર.	૨	૦-૧-૦
વસંત.	૩	૦-૦-૬
ગ્રીષ્મ.	૪	૦-૦-૬
વર્ષા.	૫	૦-૧-૦
શરદ.	૬	૦-૧-૦

દરેક ભાગ જૂદો જૂદો છપાવવામાં આવ્યો છે. અને તે નીચે લખેલ ઠેકાણેથી મળી શકશે. કીંમત રોકડી લેવામાં આવશે.

વળા. કાઠીયાવાડમાં વળા મુકામે ગ્રંથકર્તા પાસેથી.

મુંબઈ. રાજેશ્રી કમ્પોઝિંગ ગીરજાશંકર. આંડપોટચુંગીઝ મર્ચ વકીલ દલપતરામને ઘરે. બહારકોટ. મુંબઈ.

ભાવનગર. શાહ ત્રીકમજી ઓધવજી રાંધણપુરી બજાર.

ભાવનગર.

નાટપેડ કાગળ લીધામાં આવશે નહીં. દસ અથવા ૬-૮ સથી વધારે નકલ મગાવનારને એક નકલ બહીસ આપવામાં આવશે.

